

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
MODERNKOR PROGRAM

DOKTORI TÉZISEK

ÉRTÉKKONZERVÁLÁS – KONSTRUKCIÓ – REPRESENTÁCIÓ. HELYI
ÉRTÉKEK ÉS ÖRÖKSÉGEK A LOKÁLIS FEJLESZTÉSEK BEN MAKÓN

Doktorjelölt: Apjok Vivien

Témavezető: Dr. Mód László Balázs
adjunktus

SZEGED

2022

I. TÉMAMEGJELÖLÉS

A disszertáció arra törekszik, hogy a Makón fellelhető regisztrált helyi értékek és örökségek (a településtörténet kontextusába illesztett) szerepét a lokális kollektív identitás konstrukciójában, a lokalitás teremtésében és a Makó-kép konstrukciójában elhelyezze és értelmezze, illetve megvizsgálja, hogy a helyi értékek és örökségek milyen szerepet játszanak a lokális fejlesztéspolitikában. Olyan konstrukciókról van ugyanis szó, amelyek koherensnek tetsző képet alkotnak a történetileg, földrajzilag és fizikailag is töredezett valóságelemekből – a szereplők szintjeitől függően akár más és más célokkal. A létrejövő, folyamatosan alakuló és alakított Makó-kép rétegzett jellegében helyet kap az identitás megkonstruálása és formálása, miközben ez az identitáskonstrukció maga is fontos eleme lehet a gazdasági-politikai folyamatoknak (lásd például a turizmusban játszott szerepét). A Makó-kép konstrukciója és reprezentációja minimum kettős célt szolgál: egyrészt kapaszkodókat ad a helyi társadalom számára, illetve konkrét gazdasági haszonnal jár és politikai tőkévé alakítható.

Mivel a helyi értékek és (kulturális) örökségnek tekintett jelenségek halmaza heterogén, azok között egyaránt megtalálhatók építészeti, szellemi alkotások, ökológiai adottságokból fakadó értékek (hagyma és a dughagymás termesztési mód, gyógyiszap, gyógyvíz). A hagyományról és az örökségről, ezek tartalmairól való gondolkodás és diskurzusok azonban a lokális viszonylatban is homogén egységként kezelik a településképet meghatározó helyi sajátosságok halmazát, így megalkotva a folyamatosan változó, ám mégis biztonságosként és stabilként érzékelhető (vagy inkább érzékeltetett) Makó-konstrukciót. Ez tükröződik a fogalomhasználatban is: a helyi, megyei értékek és hungarikumok, valamint az örökségek nómenklatúrájában kevésbé a tudományos vagy jogi gyakorlat, mint inkább a fenti terminusokkal leírt jelenségekhez való lokális viszonyulás ragadható meg.

A kutatás jelenfókuszú, ugyanakkor a források által meghatározott időkeret a történeti előzmények vizsgálata miatt jóval tágabb, és a 20. század elejétől napjainkig tart.

II. TÉZISEK

A disszertáció a fent megfogalmazott célkitűzéseket egy átfogó áttekintés mellett három esettanulmányon keresztül kívánja megvalósítani. A Hagymafesztivál, a Maros-part, valamint a Hagymatikum Gyógyfürdő saját, a Makó-képben betöltött (bizonyos értelemben eltérő) szerepük ellenére történetiségükben és jelenükben is számos ponton kapcsolódnak egymáshoz. Mindhárom elem szerepel valamilyen formában (akár több tételre „bontva”) a települési értéktárban, mindhárom elem kapcsolódik a Makót meghatározó szimbólumhoz, a hagymához, és mindhárom elem szerves része a lokalitásra építő fejlesztéseknek, amelyek konstruálják és formálják a 21. századi Makó-képet.

A kutatás eredményeit a disszertáció az örökség és az örökségesítés (heritagization, patrimonialisation) fogalmi kereteiben, az értékkonzerválás, reprezentáció és a konstrukció aspektusából szemlélve interpretálja – azt kívánom tehát bizonyítani, hogy a helyi értékek és örökségelemek reprezentatív alkalmazása (pl. a turizmusban) és a hely maga, illetve a helyi identitás teremtésében történő felhasználása Makó esetében is érvényesül; tehát egy olyan jelenséghalmazról van szó, amely lokális sajátosságokra épít, ugyanakkor egy tágabb társadalmi-kulturális praxisba illeszkedik.

Kutatási kérdéseim az alábbiak: 1) Hogyan jelennek meg a helyi értékek (különös tekintettel a településtörténetre) a Makó-kép reprezentációjában? 2) Milyen gyakorlatokat alkalmaznak a Hagymafesztivál, a Maros-part és a Hagymatikum fürdővel összefüggő örökségesítő folyamatokban? 3) Milyen szerepet játszanak a helyi értékek és örökségelemek a településfejlesztési politikában?

III. FORRÁSOK ÉS MÓDSZEREK

A disszertáció több kutatási projekt szintéziseként értelmezhető, és 10 évnyi nem egyenletes intenzitással és ütemben folytatott kutatómunkát összegez. Ennek eredményeképp a források halmaza és az alkalmazott módszerek szerteágazóak.

A kutatás (rész)témáinak eklektikusságából fakadó feszültség ugyanakkor a források és módszerek sokszínűségét eredményezte, miközben a választott témára széles perspektívájú rálátást biztosított.

Fő forrásaim a vizsgálatot érintő különböző korszakokból származó sajtóanyagok, közigazgatási dokumentumok, illetve a közösségimédia-platformok által szolgáltatott vizuális és textuális tartalmak (nyilvános profilok, csoportok, véleményfórumok).

Forrásaimat három fő módszer segítségével „termeltem”, illetve gyűjtöttem: alkalmaztam a néprajzi interjúkészítés és terepkutatás, a netnográfia, a szövegelemzés metódusait. A téma feldolgozásához holisztikus szemlélettel közelítettem. A helyi értékeknek, örökségeknek a településfejlesztésben betöltött szerepe tanulmányozásakor a néprajzi mellett a történelemtudományi, illetve a szociológiai megközelítések nyújtanak támpontot.

Makói származásomra, ebből fakadó személyes bevonódásomra nem pusztán a motiváció vagy émikus szemlélet hatékonyabb alkalmazása okán szükséges reflektálnom, hanem az alkalmazott módszerek és megközelítések egy megkerülhetetlen befolyásoló tényezőjeként is. Ebben az autoetnográfia módszere és az önreflexív attitűd voltak segítségemre.

IV. FOGALMI KERETEK

Az örökség fogalma alá rendelt jelenséghalmaz (akár a makói értéktárban különféle szinteken regisztrált értékeket, akár az értekezésben esettanulmányként bemutatandó Hagymafesztivál, Maros-part vagy a Hagymatikum Fürdő példáin keresztül szemléljük)

nem írható le és értelmezhető az identitás, emlékezés, reprezentáció, valamint az alkalmazás aspektusainak beemelése nélkül, így az értekezés ezek mentén interpretálja a fókuszba emelt örökségésítő folyamatokat.

Szükséges kitérnünk az örökség és a hagyomány fogalmi relációira is. Az örökségfogalom gyakorlati alkalmazásában és a körötte zajló tudományos diskurzusokban egyaránt megjelenik az örökség és a hagyomány viszonyának kérdése – ám míg előbbi esetben akár (reflektálatlanul) egymás szinonimáiként is használják a két terminust, addig az elméleti munkák éppen a két fogalom közötti hasonlóságok és különbségek generálta problémák felől töreksenek azok tisztázására, pontosítására. Összességében elmondható, hogy a hagyomány fogalmának használatában múltba tekintő, a(z idealizált) múltat rögzítettségében hagyni kívánó szemlélet, míg az örökség esetén jövőorientált, gazdasági célú felhasználás, innováció érvényesül, ez pedig a makói jelenségekkel kapcsolatban is kimutatható.

V. ÖSSZEFOGLALÁS

Az értekezés 5 nagyobb fejezetre bontható, amelyből az első a bevezető egység (az értekezés célkitűzéseinek meghatározásával, illetve a kutatás terepének rövid ismertetésével – 7 oldal), az utolsó pedig a kiegészítő apparátus (irodalom-, hivatkozás- és forrásjegyzékkel, valamint a mellékletekkel 36 oldal).

A II. fejezet (15 oldal) előbb a kutatás alakulását, változását és a kutatói pozíciót járja körül röviden, amelyek a későbbi elemzések kontextualizálásához járulnak hozzá. Ebben az alfejezetben van szó a gyűjtés és az írás során alkalmazott kutatásetikai gyakorlatokról. Ezt követően a kutatómunkához használt források, az ezeknek a feldolgozásához alkalmazott módszerek következnek, a fejezetet pedig a források feldolgozásához, értelmezéséhez, a megjelölt kutatási kérdések kibontásához alkalmazott fogalmi keretek zárják.

A III. és a IV. fejezetek az értekezés elemző fejezetei (125 oldal), amelyek ugyanakkor leíró jellegű alfejezeteket is tartalmaznak. A III. fejezet három további alfejezetre bontható. Az értekezés a településtörténet reflexív értelmezésére törekedett a III.1. alfejezetben, amelyben a helytörténet mellett kiemelt szerepet kapnak a makói hagyma történeti narratívájának olvasatai. A III.2. fejezet a helyi értékeknek a településfejlesztésben játszott szerepét mutatja be és értelmezi: a makói értéktárra koncentráló alfejezet után következik a három esettanulmány (*A Hagymafesztivál, A Maros-part és a Hagymatikum*), amelyek mindegyikében előbb (elsősorban primer) forrásfeltárássra alapozva a jelen tendenciáinak megértését segítő történeti előzmények bemutatása, majd a három jelenséghalmaznak a helyi értékek, örökségek és a településfejlesztés kapcsolatán keresztüli elemzése következik. A III.3. alfejezet az örökségesítő folyamatok különböző szintjeit, illetve a politikai olvasatokat foglalja össze. A IV., Következtetések címet viselő fejezet nem pusztán összegzi a III. fejezetben ismertetett esettanulmányok tanulságait, de elemző szándékkal ad választ az I.3. fejezetben megfogalmazott kutatási kérdésekre. Ugyanitt kap helyet a kutatás eredményeinek felhasználására kitérő, a további irányokat röviden ismertető alfejezet (IV.1.).

Az örökségek, azok felhasználási módozatai kultúragazdaság alapú, neoendogén fejlesztési modellbe illeszkednek. A fejlesztési politikák a helyi sajátosságokra (értékekre, örökségekre) erőforrásként tekintenek, az örökségesítő folyamatok szerepe pedig túlmutat a kollektív identitás termelésén és erősítésén, és gazdasági célokat is szolgál. A három, némileg eltérő szerkezetű, ám számos ponton kapcsolódó helyi érték (inkább az azok által lefedett jelenséghalmazok) – a Hagymafesztivál, a Maros-part és a Hagymatikum fürdő – a makói értéktár kontextusába ágyazódik. A három esettanulmányban eltérő dinamikájú örökségesítő gyakorlatok összességei jelennek meg. A Hagymafesztivál történetének értelmezése kapcsán világossá válik az a folyamat, ahogyan rendezvény mind újabb képzeteket, fikciókat,

tárgyakat generál, újabb szereplőket von be, s közben egyre inkább eltávolodik a valóságos mezőgazdasági alapoktól. A múlt és az örökség nem pusztá be/felmutatása és kiállítása, hanem domesztikációja, interpretációja is történik a fesztivál keretében. A Maros-part, földrajzi környezetéből adódóan, elsősorban a természeti értékekre épít. A természeti értékek mellett számon tartott turisztikai helyi értékek (a Lombkorona-sétány és a Maros KalandPart) épített jellegük ellenére a környezet adottságaiból táplálkoznak. A Maros és a Maros-part természeti környezete és a gyógyiszap, valamint az épített turisztikai attrakciók egyaránt kulturálisan beágyazottak. A folyó kultúrtörténeti jelentősége településalakító szerepében ragadható meg, illetve a strand sem létezhetne a Maros kulturális jellegű birtokbavétele nélkül. A gyógyiszap, annak kitermelésének helyi gyakorlatai továbbá szintén túlmutatnak a természeti és a gazdasági jelentőségen, és a településtörténet fontos részei. A prezentista időfelfogás és múlt/jelenszerkesztési gyakorlat tetten érhető a „rég”i termálfürdő és a Hagymatikum egymáshoz való viszonyában. A Hagymatikumnak ugyanis „nem lehet más” történeti előzményt tulajdonítani, mint a 20. század közepén fűrt termáلكút, ugyanakkor az az időbeli szakadás/törés, amely az örökséggé váláshoz szükséges, úgy tűnik, teljesülni látszik a „rég”i fürdő eltörlésével. A „makói fürdő” mint toposz magában foglalja ugyan a „néplavór”-t és a Hagymatikumot is, de a Hagymatikum történeti előzményének a termáلكút fűrását tekinti, amely már elegendő időbeli távolságot és a múlt tudatosulását jelenti. A Hagymatikumban összeponstosul, tárgyiasul egy olyan komplex örökséggondolat-halmaz, amely materiális és szakrális vonatkozásában a „makoveczy örökség”-re épít, felhasználva az ökológiai jellegű helyi értéket, a termálvizet, mindezt pedig a hagymaszimbólummal kikerekítve a makóiságot reprezentálja.

VI. KÖVETKEZTETÉSEK

A Makón érvényesülő örökségesítő gyakorlatok a muzealizáció, fesztivalizáció, helytörténetírás, archiválás, értéktárban rögzítés, emlékezhelyek kijelölése, valamint narratív és kommemoratív aktusok formájában valósulnak meg. Az örökségesítő gyakorlatok közös vonása, hogy jelentéstöbblettel ruházzák fel az örökséggé tétel tárgyát. Elviekben egy jelentéstelítő aktus vagy folyamat teremti meg az örökséget, annak eredményeképp válik valami hétköznapiból *értékké*, ugyanakkor az értéktárban helyet kapó elemek „örökségjellege” heterogén a tekintetben, hogy helyi értéként való megítélésük, mögöttes tartalmuk az értéktárba kerülést megelőzően is jelen voltak-e vagy sem.

Az örökségesítő gyakorlatok további közös jellemzője, hogy a múltat a jelenből megfogalmazva valójában a jövőbe tekintenek, a jövő számára készítenek elő kulturális és társadalmi praxisokat, járulnak hozzá egy „használható jövőkép” kialakításához. Az értékonzerválás, az örökségesítés aktusai nem pusztán valamilyen múltbéli esemény rögzítésére, hanem annak hasznosítható gyakorlati felhasználására irányulnak. A helyi értékek és örökségek az identitás és lokalitás termelésében, a reprezentációban, ezek együttesen pedig a településfejlesztésben alkalmazottak. A turizmus és a fürdő és ezáltal a város életben tartásának eszközeként és feltételeként pedig a „használható múltból” a jelenben fogalmaz használható jövőképet.

A helyi értékek kijelölése és rögzítése, adatolása, maguk az örökségesítő folyamatok csoportérdekek mentén szerveződnek. A makói értéktárban szereplő elemek, az esettanulmányok során bemutatott jelenségekben kimutatható az örökségek csoportidentitást termelő, fenntartó és csoportérdeket kiszolgáló jellege, az örökségesítést végzők intézményhez, szervezethez kötöttsége. Ami általánosságban elmondható, hogy a makói lokális szellemi vagy politikai elit irányítja és vesz részt aktívan az örökségesítő folyamatokban (mezoszint); ezt a tágabban értelmezett vidékfejlesztési,

szűkebben településfejlesztési politika ösztönzi és támogatja (makroszint); a helyi társadalom pedig vagy identitásának meghatározásában használja, vagy a mindennapi tevékenységek végzése közben, funkcionálisan találkozik az örökségelemekkel, de gazdasági érdekek mentén nem, közvetlenül vagy tudatosan legalábbis nem kapcsolódik hozzájuk (mikroszint). Ezek az érdekcsoportok – különböző szintű összefonódásaik ellenére – maguk is reprezentálnak és konstruálnak a helyi értékeken és örökségeken keresztül, így a Makó-kép mellett szükséges Makó-képekről beszélni. Az egyes szereplők ugyanis saját profiljuknak és érdekeiknek megfelelően máshová helyeznek hangsúlyokat.

Az is láthatóvá vált, hogy a nómenklatúra a kutatás középpontjába állított problémakör esetében nem egységes: eltérések mutatkoznak a tekintetben, hogy mit értenek hagyomány, örökség fogalmak alatt, illetve hogyan hasznosítják, alkalmazzák azokat. Az örökséggel kapcsolatos gyakorlatokban jól kitapintható, hogy bármilyen „örökség”, „helyi érték” felhasználásának célja elsősorban egyrészt a turizmusipar kiszolgálása, másrészt általában véve a város gazdasági-politikai versenyképességének növelése, és csak másodsorban az ettől független történeti-kulturális öntematizálás.

A helytörténetírás maga reprezentációs eljárásként is felfogható. Ennek jelentősége különösen a Maros-part kapcsán szembeötlő, ahol az erre irányuló gyakorlatok, a reprezentáció hiánya vagy alacsony mértéke következtében kimutatható, hogy az „értéktárban rögzítés” önmagában nem elégséges örökségesítő folyamat. A további jelenségek kapcsán látható, hogy azok a helyi értékek válnak láthatóbbá és gyakrabban alkalmazottá, amelyeket valamilyen másik örökségesítő folyamattal együttesen emelnek ki, illetve eredményesen vizualizálhatók.

A makói településfejlesztésben a turizmus kiemelt szereppel rendelkezik napjainkban. A városkép alkotásában termelődő narratíva kulcseleme a hagyomány és a modernitás kettőssége, amelyben a hagyma a hagyomány és a múlt, a turizmus pedig az erre is építő jelen

és a jövő. Emiatt tűnik ellentmondásosnak a Hagymatikum nyitásának évében a város szlogenjének választott „Makó. Nem csak hagyma” jelmondat, mely az ötletgazdák szándéka szerint azt volt hivatott kifejezni, hogy Makót immár nem csak mezőgazdasága és annak történeti hagyományai, de fürdője, turizmusa okán is érdemes számon tartani. Ez az ambivalencia nem csak a szlogen bevezetésének időpontja miatt érdekes, hanem azért is, mert éppen 2012-től helyezték új alapokra a Hagymafesztivált. Hozzátehetjük, hogy a makói hagyma 2014-től hungarikum, később a város logójába is integrálták a hagyma szimbólumot a főtéren elhelyezett szelfiponton. A hagyma mint szimbólum hegemoniája tehát úgy is egyértelműnek tűnik, hogy közben a fürdőturizmus leginkább reprezentált, történetiségében is megragadható elemei (a gyógyvíz és a gyógyiszap) bekerültek a települési értéktárba, a turizmus narratívájának állandó elemeivé váltak.

VII. A TÉMÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

„Makó. Nem csak hagyma”. A mezőgazdaság és a fürdőturizmus (történeti) narratívái egy dél-alföldi kisvárosban. In: Zeman Ferenc (szerk.): *Mozaikkockák. Fejezetek a magyar modernitás történetéből*. Szeged: Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány (2022), 158 p. pp. 129-157., 29 p.

Fürdővárosi vágyak – Maros-part, termálfürdő és idegenforgalom Makón = Wishes of a spa town – coast of Maros, thermal bath and tourism in Makó. *BELVEDERE MERIDIONALE* 33: 1 pp. 71-88., 18 p. (2021)

The activity and memory of Dr. István Batka in the light of health tourism in Makó. *VERITATIS IMAGO: TUDOMÁNYOS, MUZEOLÓGIAI, KULTURÁLIS FOLYÓIRAT* 2020: 2-3 pp. 21-26., 6 p. (2020)

“MAKÓ — NOT ONLY HAGYMA”? : COMPETING HISTORIES AND NARRATIVES OF ONION PRODUCTION AND SPA TOURISM IN A HUNGARIAN TOWN. LIDE MESTA / URBAN PEOPLE 22: 2 pp. 199-231., 33 p. (2020)

Gazdasági tájból turisztikai táj? A makói (fürdő)turizmus története és értelmezési lehetőségei. In: Albert, Tóth Attila; Happ, Éva; Printz-Markó, Erzsébet; Kupi, Marcell; Török, Nikolett (szerk.). Multidiszciplinaritás a turizmusban : X. Nemzetközi Turizmus Konferencia : Tanulmánykötet . Győr: Széchenyi István Egyetem (2020) 312 p. pp. 6-20., 15 p.

Gazdasági tájból turizmustáj? A makói (fürdő)turizmus története és értelmezési lehetőségei In: „Multidiszciplinaritás a turizmusban”: X. Nemzetközi Turizmus Konferencia: Absztrakt füzet. (2019) pp. 3-3., 1 p.

A marosi gyógyiszap útja. A homokkitermeléstől a fürdőkultúráig. MAKÓI JÓZSEF ATTILA MÚZEUM ÉVKÖNYVE 2 pp. 442-453., 12 p. (2018)

Mód László (szerk.): Folyók és városok. Rivers and Towns. ETHNOGRAPHIA 128: 2 pp. 331-332., 2 p. (2017)

Gazdasági kapcsolatok / Economic Relations In: Turai, Tünde; Mészáros, Csaba (szerk.) Hármashatár néprajzi nézetben – An Ethnographic Perspective on Tri-Border Areas. Budapest, Magyarország : MTA BTK Néprajztudományi Intézet (2015) 218 p. pp. 109-153., 45 p.

Határ? Tudat? Határtudat? - a határmentiség kérdése Makón. In: Turai, Tünde (szerk.) Hármashatár néprajzi értelmezésben: An Ethnographic Interpretation of Tri-Border Areas. Budapest: MTA BTK Néprajztudományi Intézet (2015) 294 p. pp. 205-213., 9 p.

A makói Hagymafesztivál jelentésváltozásai. In: Bíró, Gyöngyvér (szerk.) Móra Akadémia Szakkollégiumi tanulmánykötet: Móra Ferenc Szakkollégium évkönyve. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Móra Ferenc Szakkollégium (2014) 290 p. pp. 236-251., 16 p.

VIII. A TÉMÁBAN TARTOTT TUDOMÁNYOS ELŐADÁSOK

2022. 05. 06.

A makói hagyma örökségesítésének gyakorlatai a 21. században. (Örökség, közösség, hagyományos ökológiai tudás – Szabadka, Újvidéki Egyetem)

2021. 11. 09.

„Makó. Nem csak hagyma.” Vagy mégis? – Mezőgazdasághoz és turizmushoz kapcsolódó lokális attitűdök néprajzi/antropológiai megközelítésben egy dél-alföldi kisváros példáján. (Álhírek, rögzült vélekedések, tévedések és hiedelmek. Magyar Tudomány Ünnepe Konferencia – MTA-SZAB Székház, Szeged)

2021. 09. 04.

Határhelyzet – határtudat. Makó és a határ viszonya néprajzi-antropológiai megközelítésben. (Határok mentén – Trianon és helytörténetírás – Szirbik Miklós Egyesület, Makó)

2021. 03. 16-17.

Border: Obstacle or Opportunity? Makó, a Border Area Town in Hungary – a Case Study. (Borders and Communities in Central and Eastern Europe – Universitatea de Vest din Timisoara, online)

2020. 11. 06.

„Makó. Nem csak hagyma.” Mezőgazdaság és turizmus versengő történeti narratívái egy dél-alföldi kisvárosban. (V. „Magyarország története a kora újkortól a legújabb korig” – Hódmezővásárhely, Emlékpont)

2020. 04. 24-25.

Makó. Nem csak hagyma? Városképépítő és identitásképző stratégiák a mezőgazdaság és a turizmus mátrixában. (A közösségek antropológiája vagy közösségek nélküli antropológia? – Budapest, Magyar Kulturális Antropológiai Társaság) /A jelentkezést befogadták, a covid miatt elmaradt/

2019. 11. 15.

Gazdasági tájból turizmustáj? A makói (fürdő)turizmus története és értelmezési lehetőségei. (X. Nemzetközi Turizmus Konferencia, Győr, Szent István Egyetem)

2019. 08. 30.

Strand születik – a makói Maros-part fejlesztése 1950-1990. (VII. Kárpát-medencei Fiatal Magyar Történészek Tábor – Belvedere Meridionale, Ópusztaszer)

2017. 11. 28.

Üdülők, hétvégi házak, otthonok. Eltérő életformák a Maros hullámterében. (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében – Szeged, Móra Ferenc Múzeum)

2016. 02. 23.

A határ mentiség kérdése Makón. Egy kutatás első tanulságai. (Szirbik Miklós Egyesület, Makó)

2015. 12. 08.

Határ/tudat? – A határ mentiség kérdése Makón. (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében – Szeged, Móra Ferenc Múzeum)

2014. 05. 20.

A makói Hagymafesztivál jelentésváltozásai. (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében – Csongrád, Tari László Múzeum)

2013. 12. 02.

A makói Hagymafesztivál 20 éve. (Móra Akadémia Konferencia – Szeged, Móra Ferenc Szakkollégium)